

הגאון רבי ירוחם גארעליק זצ"ל
ראש ישיבה בישיבת רבינו יצחק אלחנן

במצות הפרשת תרומות ומעשרות

הוד כבוד ידידי ומכובדי, הרב הגאון הגדול, חריף ובקי אמיתי, חכימא דיהודאי
מוהרי"מ חרל"פ שליט"א שלו' בהוקרה נאמנה לכת"ר ולכאש"ל, נעימות בימינם
נצח !

נא להידבק במדותיו של הקב"ה רב הסליחות, לסלוח לי על שזה
זמן ארוך מיום שקיבלתי את ספרו הגדול "חוף ימים", ועדיין לא הבעתי את
תודתי. אדמה כי מזה אשר נתגלה במקצת לפני כת"ר (אז בליל הושענא רבה)
את כל "שכרי" ו"כבודי"-יסורי וסבלותי שהנני מקבל עבור עסקנותי וכו',
ונוסף לזה האסון הנורא ל"ע, מפטירת אבי מורי ז"ל, כל זה גרם שלא יכולתי
לעיין בקביעות בספרו היקר.

עכשיו אני רואה שעובר זמן ועידנים, גמרתי בלבי לעיין במקצת,
בכדי לכתוב איזו הערות. והנה הפתיחה בשם "דעת התורה" מלאה אורות,
אורות מצוחצחות עד להפליא, מחשבות מאירות כזוהר הרקיע. בדורנו-אנו
אשר שיעור קומתו של האדם כל כך נתמעט, אין רגש ואין מחשבה, ואפילו
אלה הקוראים לעצמם "לומדים", רחוקים ומופקעים לגמרי מפנימיות התורה
ומהמאור שבה, אין דעה ואין דעת תורה..., פתיחתו הפתעה נעימה עד כדי
להתפעל, יחידה במינה, ומאד מאד התרשמתי. אחת אשבח את עצמי, הנני
מבינה במילואה ! ורוב תודות לכת"ר.

עצם הספר אשר מתנוצץ ומבריק בפלפולא חריפתא וביסודות של
הבנה, אקוה אי"ה כשיורוח לי ואנוח במקצת מנוחת הנפש והגוף, אקח לי
מועד בל"נ לעיין בו בקיבעא. הפעם רק הערה אחת בסימן כ"ו, במחלוקת

הט"ז ורעק"א אם מצות הפרשת תרו"מ היא מצוה חיובית, או רק כמו שחיטה, שאסור לו לאכול מבלי הפרשה, והנושא מפורסם, וכתב כת"ר בזה הלשון: והוא באמת רש"י מפורש בגיטין (מז:): בד"ה מדאורייתא לא, דאמר גבי המוכר שדה לעכו"ם בארץ ישראל דלוקח ומביא ביכורים, משום דמצות ביכורים עליה רמיא, אפילו אם לא יאכל מן התבואה, משא"כ בתרומות ומעשרות שעושה טבל, אינו חייב להפרישן מן התבואה, אא"כ אוכלה או מוכרה דקא משתרשי ליה ע"ש.

אולם באמת אם כהבנת כת"ר ברש"י, קשה להבין מדוע כשמוכרן חייב להפריש דקא משתרשי ליה. אבל כנראה הפשט בדברי רש"י הוא דרש"י מיירי לענין לעשר על פירותיו של נכרי, משו"ה כתב רש"י דדוקא בביכורים שהוא חובת הגוף, כמבואר בכמה מקומות ובתוס' בבא בתרא (פא.) דלא חשיב מצוה התלויה בארץ, מפני דהוי חובת הגוף, ומשום זה חייב ליקח ולהפריש מפירות הנכרי, משא"כ במעשר דהמצוה היא בחפצא של הפירות, משו"ה אינו חייב להפריש אלא כשהפירות הן שלו, אבל לא כשהן של הנכרי, אא"כ העכו"ם נתן לו לאכילה או כשמוכרן לנכרי, אז רמיא עליה להפריש כיון דמשתרשי ליה, ודו"ק.

זוכרני בבריסק שמעתי ראייה דמסתבר שהיא מצוה דרמיא עליה, משום דבפ"ה ממעשר שני מ"ח מבואר דטבל ג"כ מחוייב בביעור כשיבוא עונת הביעור בשנה הרביעית והשביעית. ועיין נא בר"ש שם שמביא ירושלמי דאפילו קודם מירוח מיקרי קודש. ומ"מ קשה להבין אם בכל השנים אין שום מצות הפרשה, איך יתחדש דין חדש של הפרשה וביעור, דעיקר חיובא דביעור אינו מחדש לנו חיובים חדשים, ואם מקודם לא היתה מצות הפרשה, מאין ימצא לנו בשנות הביעור חיובא דהפרשה, וע"כ מוכרח מזה שתרו"מ"ע היא מצוה חיובית להפריש לעולם, אפילו בלא צורך אכילה, וזה עמוק. וכן יעויין בתוס' ראש השנה (ד.) ד"ה מעשרות, דמסתפקים התוס' דגם על טבל אם אינו מפריש עובר בכל תאחר ע"ש.

כל זה כתבתי במהירות, והנני גומר ומסיים ברגשי תודה ברגשי בוד
ובהערצה רבה,

ירוחם גארעליק

כ"ב לחודש אייר תשי"ח
בראנקס, גלות אמריקה.

[א"ה, עיין תשובת הגרי"מ זצ"ל בספרו חוף ימים ח"ג סימן כ"ו].